

Avsnitt 3: Så styr algoritmer sociala medier

Introduktion och arbetsblad

av Anna Klockar och Mia Vestman

KÄLLKOLL

Om serien

En serie om källkritik på nätet. Viralgranskarna Åsa Larsson och Jack Werner går tillsammans med programledarkollegan Edwin Safari igenom hur information och kommunikation fungerar i digitala medier. De går på djupet i nyhetsflödet och tittar närmare på virala snackisar. Här får du tips om hur du granskar sånt du ser på nätet och lär dig mer om psykologin och strukturen bakom digitala medier.

Programserien Källkoll sänder 10 avsnitt under våren 2021. Varje avsnitt utgår från ett visst tema. De tidigare säsongerna heter *Källkoll – corona* och *Källkoll – USA-valet*.

Syfte

Skolan ska fostra medvetna samhällsmedborgare som kan och vill engagera sig i en komplex omvärld där informationsflödet når oss hela tiden och överallt - men inte alltid med tydliga avsändare eller uttalade syften. Att få våra elever att engagera sig i omvärldsfrågor är i förlängningen en demokratisk fråga.

Med hjälp av Källkoll kan eleverna träna sin källkritiska förmåga genom att reflektera över och jämföra olika typer av nyheter och information. De får också kunskaper om mediernas uppbyggnad, distribution och funktion.

Genom att arbeta med serien tillsammans med det här arbetsmaterialet blir vikten av medvetenhet runt nyhetsrapportering åskådliggjord för eleverna när de ställs inför olika dilemman och samhällsfrågor kopplade till nyhetsvärdering. Målet med serien är i förlängningen att bidra till en starkare tilltro till demokrati och yttrandefrihet.

Målgrupp

Serien är främst tänkt för elever i årskurs 7-9, men kan även passa för elever på gymnasiet.

Om arbetsbladet

Arbetsbladen är avsnittsspecifika och innehåller diskussionsfrågor och uppgifter att arbeta enskilt eller tillsammans med, kopplade till varje episod. Uppgifterna är kopplade till de centrala frågeställningarna i programmet, med fokus på begreppsförståelse, jämförelser och olika aktiviteter. Till varje avsnitt finns ett antal centrala begrepp. Dessa kan vara bra att diskutera innan ni ser avsnittet för att skapa förståelse för innehållet och på så sätt skapa en gemensam ingång till avsnittet. De är också bra att använda för att repetera avsnittets centrala innehåll. I varje avsnitt finns en explainer som förklarar några av programmets centrala begrepp.

Ur Lgr11, Skolans värdegrund och uppdrag:

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet.

Kopplingar till kursplanen i samhällskunskap åk 7-9, Lgr11**Ur syftestexten:**

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla:

- ståndpunkter i aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv.
- förmåga att analysera samhällsfrågor ur olika perspektiv och kritiskt granska hur de framställs i olika källor.

Ur centralt innehåll:

- Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs i media, till exempel utifrån kön och etnicitet, och hur detta kan påverka normbildning och värderingar.
- Kritisk granskning av information, ståndpunkter och argument som rör samhällsfrågor i såväl digitala medier som i andra typer av källor.

Gy11, Gymnasieskolans uppdrag

” Eleverna ska också kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig. Eleverna ska träna

Arbetsbladet är skapat av Anna Klockar och Mia Vestman tillsammans med UR

Upphovsrätten till innehållet i den här lärarhandledningen tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges. Lärarhandledningen får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När lärarhandledningen eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttas.

Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av lärarhandledningen och dela ut till elever, tillhandahålla den digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder lärarhandledningen, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om lärarhandledningen kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i lärarhandledningen).

Avsnitt 3: Så styr algoritmer sociala medier

Om avsnittet

Vi tittar närmare på maskineriet bakom sociala medier. Edwin njuter av att ha bättre koll än Jack och Åsa genom sina erfarenheter av att vara influencer, men får själv en obehaglig överraskning.

Dagens begrepp

- Vad innebär begreppen i rutan?
- På vilket sätt är orden och uttrycken kopplade till nyheter?
- Sammanfatta avsnittet med hjälp av begreppen.

sociala medier
appar
bot

medieplattform
algoritmer
flöde

Dagens citat

”Algoritmer är ju gjorda av människor. De får med sig vårt tänk och våra fördomar.”

- Journalisten Ania Obminska förklarar algoritmer som ett recept. Vad är algoritmer, och hur fungerar de?
- Vad menar Åsa med citatet ovan? Varför är det viktigt att vi är medvetna om det faktum att algoritmer är skapade av människor.
- Vad visar klippet med skorna?

Dagens fundering

I avsnittet pratas det om säkerhetsrisker kopplade till sociala medier.

- Vilka risker finns det med till exempel Tiktok och Facebook? På vilket sätt kan likes vara förknippat med risker?
- På vilket sätt kan riskerna påverka er när ni är på sociala medier?
- Edwins värld rasar samman när det visar sig att hans följarrantal inte stämde. Åsa och Jack tar upp olika möjligheter till varför: bottar, köpta användare eller buggar. Vad tror du har hänt och varför?
- Hur påvekar avslöjanden om fejkföljare trovärdigheten för en person, tror ni?
- Vilka sociala medier du använder beror lite på ålder, enligt Jack. Tycker ni att det stämmer?
- Varför tror du att unga är mer på vissa sociala medier-plattformar än vad till exempel vuxna är?

Dagens explainer

Titta på explainern igen och diskutera innehållet utifrån frågorna nedan:

- I dagens avsnitt handlar det mycket om botar.
 - a) Vad är egentligen en bot?
 - b) Och hur kan botar användas på nätet?
 - c) Ge några exempel på fördelar och nackdelar med botar.
- Vad är poängen med köpta likes? Varför förekommer det?
- Varför vill sociala medier-företag ha uppgifter om oss användare?

Dagens uppgift – riktad reklam

”Användare bjussar ju på ganska mycket information.” Analysera dig själv och de spår du lämnar efter dig på sociala medier.

- Titta igenom din profil och vad du visat appen att du tycker om. Vad säger informationen om dig?
- Vilka företag kan tänkas vilja rikta reklam till dig med hjälp av den informationen?